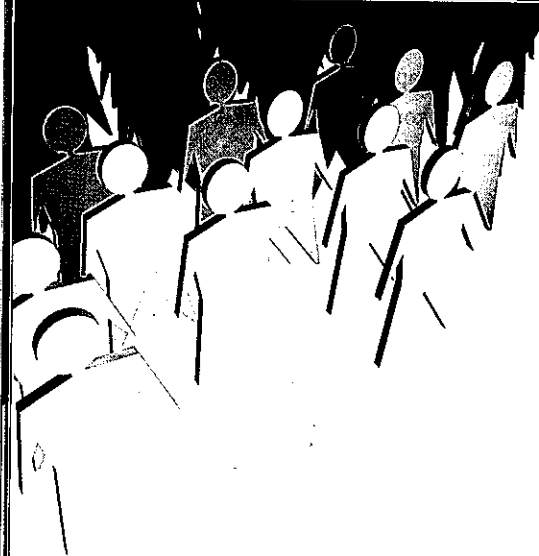

Lélek-vándorlás

Gondolatok a népszámlálás kapcsán

„Mégmértettél és kevésnek találtattál”

érintette a csökkenés, ami eszerint nem felekezetspecifikus.

Statisztikai növekedést a következők mutatnak: más felekezetenél 70 471 fő, nincs felekezete 175 654, ateista (2001-ben nem szereplő kategória) 147 386, e három együtt tehát: 393 511 fővel növekedett.

A nem válaszolók 1 594 692 fős növekménye négyszerese az előző három kategória összesített növekményének. Így ez a kategória 80%-os arányt tesz ki a növekményt mutató adatokban, míg az előző három kategória együtt is csak 20%-ot ér el!

Mi következik ebből? Az, hogy a történelmi egyházak csökkenése szempontjából nem a felekezetek egymás elől elszívása, de még csak nem is a felekezet nélkülség, vagy az ateizmus határozott megvallása a legveszélyesebb! A legnagyobb veszély a nihil, akik nem válaszolnak. Érdemes tehát ezzel foglalkozni. Van még egy ennél is szomorúbb kategória: tíz év alatt az ország népessége 260 687 fővel, 2,6%-kal csökkent. Ez a csökkenési ütem száz év alatt 26% népességfogyást feltételezne.

Kik a nem válaszolók?

Tíz éve még reménykedhettünk, hogy előbb-utóbb jobb lesz, mára ezek a remények illúzióknak bizonyulnak. Egész társadalmi rétegek kerültek reménytelen helyzetbe, nyomorba, kitaszítottságba. Egyesek a társadalom egyharmadáról beszélnek! Hozzájuk már el sem jut az egyházak hívó szava.

Az elnyomorodásnak nemcsak anyagi vetülete lehet, hanem szellemi-erkölcsi is. Hiszen egyáltalán nem biztos, hogy a nem válaszolók mindegyike anyagilag rossz helyzetben van. Az egyházaktól, és ezzel együtt a hagyományos társadalmi értékektől való elfordulásuk mögött a negyven év kommunista diktatúra ateizmusa mellett a rendszerváltás óta mindent előntő erkölcsi-tájékoztatói szennýáradat érzékelhető. A reggeltől estig tartó semmitmondó sorozatok nézői, az ártó hatású akció- és horrorfilmek fogyasztói már az új ideológiának, a pénzimádatnak az áldozatai. A fogyasztói társadalom vallásának, a hedonizmusnak a hívei a vasárnapot nem a templomban, de még csak nem is a természetben kirándulva, vagy múzeumban töltik, hanem a bevásárló- és szórakoztatóközpontok üres csillogásában. Vajon mit lehet értük, a „szellemi proletárokkért” tenni?

A demokratikus korszak hatékonyabban rombol?

A kommunizmust is magában foglaló 1949–2001-ig tartó időszakban az evangélikus egyház létszámának 63%-ára csökkent, azaz ötvenkét év alatt eltűnt az evangélikusság 37%-a. A tíz éve ismertté vált veszteség megismerésekor még azt gondoltuk: most megáll vagy csökken a lemorzsolódás. A 2011-es népszámlálás szerint sajnos nem ez történt, sőt! Az utóbbi tíz évben 70,5%-ra csökkent, ami 29,5% veszteséget jelent. Ötvenkét éven át évi átlag 0,71% volt a csökkenés, az utóbbi tíz

évben évi 2,95%! A fogyás tehát 4,15-szörös, azaz négyszer gyorsabban fogyunk a demokráciában, mint a kommunizmusban. A kommunizmus hatását a rendszerváltás rendszere felerősítette.

Felmértük-e a húsz éve ránk köszöntött globális világrendszer kihívásait, pusztító erejét? E „szép, új világ” ideológiai hátterét a felvilágosodásból veszi, amelyben Voltaire radikális egyházkritikája volt az útmutató: „Pusztítsátok el a gyalázatos-t!” – mondta ki az egyházra.

Jó volna jobban ismerni a mai nyugati társadalom egyházakat érintő jelenségeit. Annyi hozzánk is eljut, pl. a német evangélikusoktól, hogy egyre több az egyházból kilépők (*Kirchenaustritt*) száma, egyre többen tüntetik fel felekezetként a „konfessionslos” (felekezetenélküli) kifejezést. Ez a katolikus és evangélikus egyházak számára jelentős anyagi és szervezeti kihívást, azaz csapást jelent. Az anyagi lehetőségek csökkenésével nemcsak egyházi állások és szolgálatok szűnnek meg, de szűkül az egyház társadalmi befolyása is.

Az 1987-es németországi népszámlálást évekig tartó társadalmi vita előzte meg. Sokan nem akarták, hogy az állam szinte mindent tudjon az emberekről, hiszen azzal vissza lehet élni. A 2011-es első közös európai népszámlálásra készült EU-javaslatokban az szerepelt, hogy a vallási adatokat ne firtassák, ne kérdezzék. Németországban mégis kérdezték, mert konzervatív körök, illetve a katolikus, evangélikus egyházak ehhez ragaszkodtak.

A radikális felvilágosult körök „legjobb magyar tanítványai” a 2011-es magyar népszámlálás előtt aztán kifejtették: egyáltalán nem kell a vallási adatokat kérdezni. A balliberális erőknél nem érdeke a hagyományos társadalomszemlélet letevényeseinek tartott történelmi egyházak befolyásának, súlyának növekedése. A népszámláláskor mért vallásosság mértékének tehát politikai tétje is volt, hiszen

ezek az adatok részben az egyházfinanszírozás hivatkozási alapját is jelentették. Végül sikerült visszavenni a vallásra való rákérdezést, de hangsúlyozták, hogy erre nem kötelező válaszolni. Ami pedig nálunk nem kötelező, azt miért is tennék meg. Talán nem tudták eléggé felhívni híveik figyelmét az egyházak, hogy mennyire lényeges erre a kérdésre válaszolni?

Hatás és teendők

A népszámlálási adatokat összefüggésében, fejlődésében, egymáshoz viszonyítva, azaz tudományos, objektív módon érdemes vizsgálni. Emellett érdemes önvizsgálatot tartania az egyházaknak: miért nem tudnak elég hatékonyak lenni? Az egyes felekezetek egymáshoz való viszonyában is vannak tartalékok: hiszen az egyházak gyakorlatias együttműködésére fontos társadalmi ügyekben (hajléktalan- és cigánymisszió) igencsak szükség lenne.

A legnagyobb veszély a nihil, akik nem válaszolnak.

Ha külön-külön nehezen kecmeregnek ki a sekrestyevallásosság kezeiből, talán együtt, összefogással érvényesebb, vonzóbb és aktuálisabb válaszokat tudnának adni a ma kihívásaira, a ma emberének nyelvén. Vannak-e az újfajta kihívásokkal, romboló erőkkal szemben eszközeink? Hogyan lehetne növelni lelki, szellemi, anyagi tartalékainkat és ellenállóképességünket?

Ha e nem rózsás eredmények hatására növekszik a józan önismeret, talán tettünk valamit. Sem a népszámlálási eredmények bagatellizálása, sem dramatizálása, sem a bűnbakkeresés, sem a felelősség elkenése nem megfelelő válasz. Az lenne a legjobb, ha a népszámlálási eredményeket figyelemzetetésnek vennénk, ami felvillanyoz és komoly munkára serkent. Jó lenne ezeket az adatokat egyszerűen komolyan venni.

© ZENTHE MIKLÓS

A szerző az Evangélikus Országos

Levéltár igazgatója

